

چهره به چهره، رو به رو

سه گزارش کوتاه از سه سفر

مدتی است دیدارهای چهره به چهره با مدیران و معلمان استان‌های مختلف و گفت‌وگوی نزدیک با آن‌ها در دستور کار دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی قرار گرفته است. دور جدید و اختصاصی این برنامه‌ها از سال گذشته با دیدار از استان همدان آغاز شد. امسال نیز مدیران و کارشناسان سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی در ماه‌های آبان، آذر و دی، سه سفر را در کارنامه خود ثبت کردند؛ سفر نخست به استان خراسان رضوی بود؛ سفر دوم به استان فارس و سفر سوم به استان قزوین. گزارشی که می‌خوانید، در واقع سه گزارش کوتاه مجزا از این سفرهاست که در کنار هم قرار داده شده است. البته هنوز پرونده سفرهای سال ۱۳۹۵ به‌طور کامل بسته نشده است. تا جایی که می‌دانیم حداقل یک سفر دیگر (سفر به استان قم) در برنامه امسال دفتر گنجانده شده است.

می‌شد همه نواحی با موضوع سامان‌دهی درگیر و در بخشی از زحمت ما سهیم شوند، فرصت خوبی برای ما هم بود تا بتوانیم از میزان آشنایی همکاران محترم در مناطق مختلف شهر نسبت به سامان‌دهی آگاهی پیدا کنیم. یکی از این برنامه‌ها، برگزاری نشست‌های در منطقه تبادل‌کن در دومین روز حضور گروه بود که با حضور ۲۰۰ تن از مدیران علاقه‌مند این منطقه برگزار شد.

تبادل‌کن، قطب پرورش و صادرات معلم

طبق گفته همکاران، علت برگزاری مراسم در این منطقه، میزان بالای استقبال مدیران منطقه از برنامه بود و بیش‌تر ثبت‌نام کنندگان و حاضران نیز در همین منطقه به فعالیت آموزشی اشتغال داشتند. یکی از همکاران - بدون آن که رنگ و بوی شوخی از سخنش پیدا باشد، می‌گفت تبادل‌کن را باید قطب پرورش صادرات معلم به مناطق هفت‌گانه مشهد به شمار آورد و نمونه‌های بسیاری را از بین مسئولان آموزش و پرورش و حتی غیر آن می‌آورد که همه در این منطقه بالیده بودند. دیگری با لحنی که فقط قدری آمیخته به شوخی بود و نشان‌دهنده اهمیت و وزن فرهنگی منطقه بود، می‌گفت: «اگر یک روز قرار باشد به معلمان متعلق به تبادل‌کن مرخصی بدهند، نیمی از شهر مشهد تعطیل می‌شود!»

به هر حال نشست صبح دوم در سالن بزرگ دبستان مصلی‌نژاد این منطقه برگزار شد. معاون پژوهش منطقه آقای قراول به اهمیت سامان‌دهی مواد و رسانه‌های آموزشی و تربیتی تأکید کرد و آن‌گاه خانم کیا به تفصیل از ضرورت و دستاوردهای سامان‌دهی و جایگاه آن برای مدیران مدارس و معلمان حاضر در جلسه سخن گفت. بخش پایانی نشست نیز مطابق معمول سفرهای گروه، به شنیدن دیدگاه حاضران و پرسش‌های آن‌ها اختصاص یافت.

خراسان رضوی

سفر به مشهد در اوج جشنواره

درست در روزهایی که داوران سیزدهمین جشنواره کتاب رشد، به شدت مشغول بررسی کتاب‌های رسیده به جشنواره بودند، همکاران گروه تحلیل محتوا در مشهد مقدس با ما تماس گرفتند و از ما خواستند به این شهر برویم. همیشه وقتی نام مشهد به میان می‌آید، در هر موقعیتی که باشی و هر قدر هم که کار داشته باشی، دلت می‌لرزد. فکر می‌کنم این بار هم چنین اتفاقی در دل‌های همکاران من افتاد که نتوانستند حتی در اوج داوری‌های جشنواره سیزدهم، به میزبانان خود «نه» بگویند. برنامه‌هایی که برای این سفر پیش‌بینی شده بود، متنوع و قابل تحسین بود. یکی از محاسن این سفر، تقسیم برنامه‌ها بین مناطق و نواحی گوناگون شهر بود؛ این کار ضمن آن که موجب

مشهد - نشست خبری

است که معلمان، معاونان و مدیران کوشای این مدارس را با فعالیت‌های سامان‌دهی دقیقاً آشنا کرده باشد.

فارس

شیراز - جلسه گروه تحلیل محتوا

خوشا شیراز و وصف بی‌مثالش

سفر گروه به شیراز در نخستین روزهای ماه آذر صورت گرفت؛ در روزهایی که استان مشغول برگزاری نخستین دوره آموزش پژوهش‌محور بود و قرار بود مدیران ادارات آموزش و پرورش استان، که به لحاظ تعداد از پرتعدادترین ادارات کشور محسوب می‌شوند، در شیراز گرد هم بیایند. دیدن جمع مدیران ادارات استان بزرگی مثل فارس، غنیمتی ارزنده بود که نمی‌شد به آسانی از آن چشم پوشید.

بنابراین با آن که شرایط فقط برای سفر سه نفر از همکاران فراهم شد، این سفر در برنامه قرار گرفت و دوستان ما در شیراز طوری برنامه‌ریزی کردند که بتوانیم در آغاز نشست در خدمت مدیران شهرستان‌های استان باشیم.

آثار نامناسب، آموزش انفعال و پخته‌خواری

در این نشست، که تا ظهر روز نخست طول کشید، آقای عبدالرسول احمدی معاون پژوهش، برنامه‌ریزی و نیروی انسانی طی سخنانی که شاید بیش‌تر از نیم ساعت طول نکشید، از معلمان یاد گیرنده سخن گفت که ضمن فرایند یاددادن، خودشان نیز از جامعه و حتی شاگردان خود می‌آموزند. او افزود: «هدف ما ایجاد تغییر نگرش در مدیران آموزش و پرورش استان است تا با تشریک مساعی و همفکری به فعالیت‌های آموزشی و پرورشی کیفیت ببخشیم و راهکارهای مناسبی را برای رفع مسائل و مشکلات موجود بیابیم.»

خانم کیا معاون سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی، اما بحث

حضور در جمع مؤلفان و ناشران مشهدی

برنامه فشرده گروه در نخستین روز سفر، با برگزاری نشست جذابی ادامه یافت که با شرکت ناشران و معلمان مؤلف فعال در مشهد مقدس، به میزبانی ناحیه ۲ این شهر و با حضور رئیس محترم این ناحیه دکتر رضا صابری صورت گرفت. در این نشست صمیمی که حدود ۳۰ تن از معلمان مؤلف و تعدادی از ناشران فعال شهر از جمله ضریح آفتاب، صیانت و حق شرکت داشتند، سندهای راهنمای تولید کتاب‌های آموزشی که از سوی دبیرخانه سامان‌دهی در موضوعات مختلف تولید شده شده است، با جزئیات معرفی شد. سپس ناشران و نویسندگان محترم دیدگاه‌ها و پرسش‌های خود را طرح کردند و پاسخ آن‌ها را شنیدند.

نشست خبری با رسانه‌های استان

نشست خبری با اصحاب رسانه و پاسخ به پرسش‌های آن‌ها درباره سامان‌دهی، برنامه‌ای بود که برای ظهر روز نهم آبان در نظر گرفته شده بود. در این برنامه علاوه بر خبرنگاران نشریات محلی، خبرنگارانی از خبرگزاری‌ها و روزنامه‌های سراسری که در مشهد نمایندگی داشتند، حاضر بودند. در این جلسه، که با مساعی روابط عمومی اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی برگزار شد، معاون سامان‌دهی ابتدا توضیحات کوتاهی درباره فعالیت‌های حوزه کاری خود داد و سپس به پرسش‌های خبرنگاران پاسخ گفت. صحبت‌های وی روز بعد و روزهای بعد بازتاب‌هایی داشت که البته در نقل برخی قول‌ها کم‌دقتی‌هایی رخ نموده بود.

بازدید از مدارس شهر

خوش‌بختانه در هر دو روز حضورمان در شهر مقدس مشهد، این امکان فراهم شد تا به میهمانی مدارس شهر نیز برویم و بدون واسطه با همکاران معلم سخن بگوییم. این دیدارها از صبح روز یک‌شنبه، آغاز شد. نخستین قرعه به نام دبیرستان دخترانه «هدی» و سپس متوسطه اول «اردکانی» در ناحیه ۶ مشهد خورد که از پرجمعیت‌ترین نواحی این شهر به شمار می‌رود. همکاران در این جلسه دیدگاه‌های دبیران این دو آموزشگاه را درباره انتخاب کتاب مناسب شنیدند و به معرفی دقیق‌تر اهداف و فعالیت‌های سامان‌دهی پرداختند. به این امید که این معلمان زحمتکش از کوشش‌های همکاران خود در معاونت سامان‌دهی بیش از پیش هواداری کنند. بازدید از مدارس در دومین روز سفر نیز ادامه یافت و پس از برگزاری نشست منطقه تبادل‌نظر، گروه به میهمانی دبیرستان‌های پسرانه جماران، متوسطه اول دخترانه مطهره و دبستان پسرانه باقریه تبادل‌نظر رفت. باید صادقانه اذعان کرد که اطلاع‌رسانی این سال‌ها آن اندازه نبوده

خود را با قدرت آموزش‌های غیررسمی یا آموزش در سایه آغاز و خاطر نشان کرد که «منابع آموزشی نامناسب، می‌توانند همه رشته‌های شما را و زحمات‌های شما را نابود کنند و با گرفتن قدرت تفکر و تخیل و خلاقیت دانش‌آموز، آنان را افرادی منفعل و پخته‌خوار بار آورند. این منابع غیر استاندارد، ممکن است دارای نتایج آنی و زودبازده باشند، اما منجر به یادگیری پایدار و عمیق نخواهند شد.»

وی با اشاره به نقش معلم به عنوان یک مرجع تعیین‌کننده، بر لزوم آگاهی معلمان از منابع آموزشی مناسب معرفی شده و معرفی آن‌ها متناسب با نیاز دانش‌آموزان تأکید کرد. او همچنین خواهان مشارکت ادارات آموزش و پرورش استان‌ها برای فرهنگ‌سازی درباره استفاده صحیح از منابع آموزشی شد.

در جلسه شورای تحلیل محتوا

برنامه دومی که برای گروه در نظر گرفته شد، شرکت در جلسه شورای تحلیل محتوای آموزشی و تربیتی بود. این برنامه نیز با صحبت‌های آقای احمدی معاون محترم پژوهش آغاز شد. سپس حاضران به طرح دیدگاه‌های خود در موضوعات مختلف پرداختند. اغلب حاضران بر این باور بودند که محتوای آموزشی هر منطقه لازم است متناسب با نیازهای همان منطقه تدوین شود. تفویض اختیارات بیش‌تر به استان‌ها و تمرکززدایی ترجیح‌بند سخنان اغلب شرکت‌کنندگان بود؛ گرچه در بین خود جمع، کسانی معتقد بودند که هنوز ظرفیت لازم برای واگذاری کار به استان وجود ندارد. همچنین ضمن تأکید بر سامان‌دهی، بر این باور بودند که شرح وظایف گروه تحلیل محتوا مورد بازنگری قرار گیرد و برای برخورد با ورود کتاب‌های نامناسب به مدارس، ضمانت اجرایی کافی ایجاد شود.

آقای جعفری معاون تربیت بدنی و سلامت، آقای کمالی رئیس محترم اداره بازرسی، آقای دشتیان رئیس گروه تحلیل محتوا، آقای فرجی از حوزه آموزش ابتدایی، خانم جسمانی مسئول هوشمندسازی، آقای نعمتی مدیر پژوهشکده معلم، خانم شادفر عضو گروه فناوری، آقای جمعه سرگروه ریاضی متوسطه اول و خانم پیمان‌فر از گروه حسابداری کاردانش در زمره کسانی قرار داشتند که معتقد بودند باید استان‌ها و مناطق نقش پررنگ‌تری در تولید و بررسی محتوا بازی کنند.

آقای دکتر حبیبی سردبیر نشریه ریاضی گراف نیز با تأیید نظر همکاران خود افزود: در سیستم‌های آموزشی کشورهای پیش‌رفته، اصول تعریف می‌شود و تصمیم‌ها در پایین‌تر سطوح گرفته می‌شود؛ اما تصمیم‌ها نباید از اصول تخطی کند. او گله‌مند بود که فرایند تأیید محتوا زمان‌بر است و در معاونت پژوهشی، بودجه‌ای برای پژوهش وجود ندارد.

خانم نوبخت سرگروه کامپیوتر نیز یادآور شد که آشنایی معلمان با برخی نرم‌افزارها، که ممکن است در چهارچوب برنامه

درسی قرار نگیرند، ضرورت دارد.

در این نشست گروه سامان‌دهی بیشتر شنونده بحث‌ها بود. بنابراین به بیان برخی نکات مهم درباره سامان‌دهی بسنده شد.

نغمه سامان‌دهی در برنامه صدای معلم

حضور یک‌ساعته معاون سامان‌دهی در برنامه صدای معلم استان و تبیین موضوع برای معلمان و عموم مردم و پاسخ به پرسش‌های شنوندگان، برنامه دیگر استان برای گروه بود. آقای دشتیان رئیس محترم گروه تحلیل محتوا معتقد بود در استان‌ها به‌خصوص استان فارس، زمینه خوبی برای همکاری با صدا و سیما وجود دارد و در صورتی که سازمان بتواند محتوای مناسب را برای پخش در اختیار آن‌ها قرار دهد، احتمالاً با استقبال این مراکز روبه‌رو می‌شود.

به هر حال، هم‌زمان با این برنامه، دیگر اعضای سه نفری گروه به بازدید از یک مدرسه ابتدایی در ناحیه ۲ شهر رفتند. همکاران ما در این مدرسه آشنایی زیادی با سامان‌دهی منابع آموزشی نداشتند و علی‌رغم انتظاری که داشتیم، هنوز فهرستگان رشد را که امسال به تعداد تمام مدارس منتشر و به استان‌ها ارسال شده بود، دریافت نکرده بودند؛ همان‌طور که مجلات رشد، هنوز به دستشان نرسیده بود. اما اتفاق بسیار خوبی که در بدو ورود به این مدرسه شاهد بودیم، برگزاری یک نمایشگاه کوچک برای فروش کتاب بود که توسط دو تن از والدین اداره می‌شد. انرژی زیاد و قابل توجه مدیر فعال مدرسه نیز از نکاتی بود که نمی‌شد چشم بر آن بست.

نشانه‌ای از عشق زنده معلمی

برنامه دیگری که با ابراز علاقه‌مندی معاون سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی برای وی تنظیم شده بود، بازدید از یک نمایشگاه تجهیزات و وسایل آموزشی بود که خصوصاً انرژی، اشتیاق و کوشش‌های شبانه‌روزی یک زوج در شکل‌گیری آن غیرقابل چشم‌پوشی بود. این زوج آقای احمد صحرانگرد و همسرش خانم سمیه مقصودی بودند که به گفته همکاران شیرازی، تمام زندگی و سرمایه خود را بر سر ساخت و تولید این تجهیزات ساده صرف کرده بودند. تجهیزاتی که می‌توانستند درک مفاهیم درسی را برای دانش‌آموزان ساده و یادگیری آن‌ها را عمیق و پایدار کنند. خوش‌بختانه آن‌ها مشغول ثبت رسمی وسایل بودند و در این فکر بودند که با طراحی بسته‌بندی‌های مناسب و عرضه محصولات در سراسر استان فارس و استان‌های دیگر، هزینه‌های لازم را برای تداوم کار فراهم آورند. این زن و شوهر نشانه‌ای بودند تا ما حس کنیم هنوز عشق به معلمی و عشق به آموختن زنده است.

برنامه سنگین و فشرده گروه در روز اول با زیارت حضرت احمد بن موسی (ع) و قدم زدن کوتاه در بازار و کیل شیراز و البته خوردن یک پیاله کوچک فالوده شیرازی به پایان رسید.

قزوین - همایش مدیران مدارس قزوین، شهرستان‌های تابعه و جمعی از نویسندگان

مدیرکل محترم آموزش و پرورش استان قزوین با اشاره به آسیب‌های کتاب‌های نامناسب آموزشی بر دانش‌آموزان، استفاده از کتاب‌نامه و فهرستگان رشد را مورد تأکید قرار داد.

آقای خیرالله رحمانی معاون پژوهش، برنامه‌ریزی و نیروی انسانی استان نیز انتظارات و مطالبات اولیا را یکی از عوامل رواج کتاب‌های کمک‌درسی در مدارس برشمرد و اظهار امیدواری کرد که با آگاهی اولیا و مربیان شاهد بهبود روند و کیفیت مطالعه دانش‌آموزان باشیم و فعالیت‌های یاددهی-یادگیری، با مشارکت دانش‌آموزان و به شیوه کوشگری صورت گیرد.

در این سفر همچنین دو تن از کارشناسان نیز به دیدار مدارس قزوین رفتند. سرکار خانم فاطمه اهرن از دبیرستان حاجی بهرامی ناحیه ۲ قزوین و خدیجه یارمحمدی مدیر دبستان شهید اخوان گنجی ناحیه ۱، میزبانان همکارانمان در این سفر بودند. استقبال خوب این مدیران محترم از موضوع نشان می‌دهد، اگر مشت نمونه خروار باشد، بی‌تردید در آینده‌ای بسیار نزدیک قزوین به یکی از مراکز پیشرو در امر سامان‌دهی منابع آموزشی بدل خواهد شد. از محدوده شهر که خارج می‌شویم، برمی‌گردیم به شهر نگاهی می‌کنیم. روی تابلوی ورودی شهر نوشته است: «به قزوین، پایتخت خوش‌نویسی ایران خوش‌آمدید.»

قدردانی ویژه

در پایان این گزارش باید از آقای دکتر فرهاد تنها، مسئول تحلیل گروه استان خراسان رضوی و همکارانشان خانم‌ها نازی سیدانزایی‌نژاد و زهره حاجی‌زاده، آقای یزدان دشتیان رئیس گروه تحلیل محتوای استان فارس و همکارشان خانم شکوفه حیدری و آقای علیرضا اسدی رئیس گروه تحلیل محتوای استان قزوین و همکارانشان در گروه که روزهایی قبل از سفر، در حین آن و بعد از آن، بیش از دیگران به زحمت افتادند، صمیمانه تشکر و قدردانی کنیم.

ناحیه‌ای با ۸۰ هزار دانش‌آموز

برنامه روز دوم، با شرکت در جمع مدیران چهار ناحیه شیراز در سالن آموزش و پرورش ناحیه یک آغاز شد. در این نشست که با استقبال گرم مدیران روبه‌رو شده بود، خانم کیا به تبیین اهداف و فعالیت‌های سامان‌دهی پرداخت. این مراسم که با سخنان آقای نصرالله کیانی، مدیر آموزش و پرورش ناحیه آغاز شد، با پرسش‌ها و اظهار نظرهای گرم و فعالانه حضار خاتمه یافت.

از آن‌جا که برنامه عمومی دیگری برای گروه پیش‌بینی نشده بود، با خیال راحت ساعتی را در دفتر آقای قهرمانی معاون پژوهش، برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی ناحیه یک شیراز به گپ زدن نشستیم. بنا به گفته آقای قهرمانی، این ناحیه بالغ بر ۸۰ هزار دانش‌آموز و بیش از ۳۰۰۰ کلاس درس دارد و مدارس منطقه از نظر میزان برخورداری، دارای تنوع بسیار زیادی‌اند. از نکات جالب و شنیدنی ناحیه این است که دورترین مدرسه تحت پوشش، در فاصله ۱۰۰ کیلومتری شیراز و در روستایی به نام شکرآباد قرار گرفته است و تنها کتاب‌خانه دانش‌آموزی شهر نیز در محدوده این ناحیه واقع است. نکات دیگری هم بود که خیلی یادمان نمانده است. اما از خبرهای خوشی که پیش از ترک همکاران ناحیه یک به گوشمان خورد، خبر انتخاب آقای قهرمانی به عنوان معاون پژوهشی برتر در استان بود که البته تا آن روز هنوز یک خبر درگوشی بود. بعد از ناهار پیشنهاد داده شد برای قدم زدن به باغ ارم شیراز برویم. موصوف و صفت تناسبی تام داشتند. باغ خزان خورده نه تنها برای ما که برای جهانگردان سرزمین‌های دیگر هم جذاب و تماشایی بود. در باغ، باران قدری شدت گرفت. قسمت این بود که دیدار با دو شاعر بزرگ ایران حافظ و سعدی، در زیر باران اتفاق بیفتد و همین‌طور خداحافظی ما با همکارانمان در شیراز و در طول سفر چقدر این بیت در ذهنمان طنین می‌اندازد و تکرار می‌شود که خوشا شیراز و وصف بی‌مثالش، خداوندا نگه‌دار از زوالش.

قزوین

در پایتخت خوش‌نویسی ایران

روز یکشنبه پنجم دی گروه سامان‌دهی در سفری یک‌روزه به دیدار مدیران و کارشناسان استان قزوین رفت. در این سفر طی میزگردی که در جمع ۳۰ تن از مدیران مدارس قزوین و شهرستان‌های تابعه و جمعی از مؤلفان استان، در یک روز بارانی برگزار شد، محمد ناصری مدیرکل دفتر انتشارات آموزشی، فریبا کیا معاون سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی و محبت‌الله همتی مشاور مدیرکل، ضمن تبیین سیاست‌ها و برنامه‌های سامان‌دهی به دیدگاه‌های حضاران گوش دادند و به پرسش‌های آن‌ها در این زمینه پاسخ گفتند.

در این همایش که با عنوان «رسانه‌های آموزشی، فرصت‌های پیش‌رو» برگزار شد، در ابتدای برنامه آقای سالار قاسمی